

Jak teenagery neodradit od čtení aneb Ze setkání klubka SKIP 10 [1]

Autor:

- [TLAMYCHOVÁ, Marta](#) [2]

Číslo:

- [2022, ročník 31, číslo 4](#) [3]

Rubrika:

- [Z odborných orgánů](#) [4]

Klíčová slova:

- [čtení](#) [5], [mládež](#) [6]

Region:

- [10 Region Moravskoslezského a Olomouckého kraje](#) [7]

Odborná sekce:

- [Klub dětských knihoven](#) [8]

Do [Knihovny Nový Jičín](#) [9] se 2. listopadu 2022 sjelo přes padesát knihovnic a knihovníků z Moravskoslezského a Olomouckého kraje na podzimní setkání [klubka SKIP 10](#) [10] s odhodláním sdílet své (ne)úspěchy v podpoře čtenářství zejména pubertálních dětí a s chutí inspirovat se a přispět svou troškou k žádoucí změně.

Známe to všichni. S příchodem září se u výpůjčního pultu vyrojí děti, které potkáváme nanejvýš při povinných třídních návštěvách, a třímají v rukou listy se seznamy titulů nám důvěrně známých z dob vlastního dětství. Eduard Štorch, Jaroslav Foglar, Jules Verne... Z regálů přetékajících knihami, jejichž obálky přitahují oči a rozdmýčkovávají naši představivost, jejichž příběhy nás pohlcují, vytahujeme ohmataný, nevýrazný svazek s nahuštěným písmem, povětšinou bez ilustrací, a podáváme jej dítěti, které se rozhoduje, zda pohledem plným odporu počastuje jen knihu, nebo i knihovnici, a nejspíš v duchu společně spíláme téže osobě, zadavatelce seznamu. Co s tím?

Naše nápaditá vedoucí, odhodlaná krůček za krůčkem otevírat čtenářský svět nadějněmu mládí, Marika Zadembská, nám sestavila program snů. Pozvala blogerku Petru Schwarzovou Žallmanovou alias Opičí matku, Editu Vaníčkovu Makosovu v roli seriózní přednášející i pirátky bavící davy v představení [Divadla Čučka](#) [11] společně s Markem Tomanem, autorem knižní předlohy divadelního kusu. Parádní mix podnětů a zábavy!

Opičí matka

„Já mám povídat knihovnicím o knihách? Vždyť je všechny znají!“ rozesmála nás dramaticky pronesenou lichotkou Opičí matka v úvodu své devadesátiminutovky, po kterou na nás zapáleně

chrčila fakta, zajímavosti a souvislosti, pro něž a proti nimž musíme jako superhrdinky bojovat. Co z nich uvízlo v mých osobních poznámkách?

Moc mě potěšila interpretace prvního tématu. Anežka Kuzmičová získala [cenu Neuron za výzkum niterných prožitků při četbě](#) [12]. Konečně vědecké ocenění pro „naši oblast“! Máme argument proti zlým jazykům, které vnímají čtení jako zábavu bokem.

Zcela nové pro mě byly poznatky, které Opičí matka získává před Vánoci v knihkupectví.

- Příležitostní čtenáři si (obzvlášť před Vánoci) do knihkupectví chodí pro tituly, které znají z reklamy, z nabídkových letáků velkých distributorů. Na takových letácích nejsou kvalitní knihy, ale naopak ty, kterých mají plné sklady a potřebují se jich zbavit. **Tvořme reklamu knihám, které za to úsilí stojí!** Výstavka knížek není náš jediný komunikační kanál.
- Letáky s nabídkou knih, které velká nakladatelství posílají do škol, obsahují nikým nekupovaný *plebs*. Většina knih je doporučena čtenářům od devíti let, neboť takto označené knihy patří k nejprodávanějším. **Jsme informační pracovníci, informujeme, vysvětlujeme, opakujeme.** Dětem, rodičům, prarodičům, učitelům.
- **Vyrůstá nám vizuální generace.** Milují filmové obálky knih, rádi se nejprve dívají na film a až poté čtou. Také jste dosud knihy v těchto přebalech nevytahovali právě nejraději?

Jak dostat knihy za dětmi do škol

Na přelomu letních prázdnin a školního roku mě na [facebookové stránce Opičí matky](#) [13] zaujal [příspěvek, kterak vdechla nový život vyřazeným knihám z městských knihoven v knihovně školy, kterou navštěvují její děti](#) [14]. S možnostmi, jak dostat dobré knížky za dětmi do škol, jsme nějaký čas strávili i na našem setkání. Opičí matka kreativně reagovala na konkrétní dotazy z publika a s fascinující lehkostí navrhovala jedno řešení za druhým.

Rozvedla svou akci popsanou v příspěvku. Pár titulů získala v blízké [knihovně v Kopřivnici](#) [15]. Na lov se ale vydala také do Jenče, konkrétně do [velkého skladového areálu Městské knihovny v Praze](#) [16]. Věděli jste, že je a je otevřen veřejnosti? Já ne. Ze sdílení zkušeností vyplynulo, že zatímco v některých městských knihovnách je nabídka vyřazených knih školním knihovnám běžná, v jiných tomuto postupu není vedení nakloněno. Jak bychom tuto situaci mohli zvrátit?

Opičí matka připomíná, že co je vidět, existuje; co není vidět, neexistuje. Ve školní knihovně může být vyvěšena děkovná cedule. O daru může psát místní tisk. Můžeme vyfotit paní učitelky s knížkou (klidně před obličejem) a vypustit na sociální síť: „Tato kniha putuje do školy...“ Stačí paní učitelky pozvat k vyřazeným knihám o den dříve než veřejnost. Určitě vyjde na všechny.

Několik knihoven se pustilo do uskutečnění nápadu putovních krabic. Knihovnice namíchají vyvážený poměr tematicky laděných knih (historie, fantasy, identita atd.) a naplní jimi krabici. Myslí na čtenáře i nečtenáře, milovníky beletrie, vyznavače naučné literatury i na grafické typy, které nejraději sáhnou po komiksu. V dvouměsíčním intervalu je potom točí mezi školami. Některé knihovny nabízejí školní výměnný fond netematizovaný, některé mají dobrou zkušenost s půjčováním knižního trháku (*Harry Potter*, *Prašina* atd.) v počtu výtisků dostatečném pro celou třídu, některé volí registrační formuláře na konkrétní krabice apod. V projektu MAP IV by měla být k dispozici dostatečná částka pro oživení krabic ve všech městských knihovnách, které kladné ohlasy z pilotního pokusu nalákají.

Jak si z paní učitelek udělat spojení

Studovala jsem češtinu na pedagogické fakultě. Kdybych si nakreslila čárku pokaždé, když na nás

vyučující spustili: „To přece musíte znát, tím nebudeme ztrácet čas!“, vybarvila bych velkou plochu. Tolik jsem se styděla, že to či ono nevím. Když z úst Opičí matky zaznělo: „Jsi učitelka, musíš to znát! Musíš znát všechno!“, důvěrně známě se mi sevřely útroby.

Vysvětlovala nám, proč učitelé na první nahozené laso ke spolupráci často nereagují. Stydí se. Neznají něco, co by měli. Raději se v tom sami nějak poplácají, než by své selhání přiznali. Budme vytrvalí. Neinterpretujme si nízkou účast na první akci daného druhu jako nezájem.

Pozvěme paní učitelky na kávičku. Před začátkem roku si u ní můžeme povídat o jejich potřebách, očekáváních, o možné šíři nabídky aktivit knihovny. Mohou nám přinést dobré podněty. Každý měsíc si ji pak můžeme vychutnat s novinkami, tematickými výběry knih, při prožitkových lekcích atd., které nebudou jednostranné. Názor vrstevníka je důležitý. To víme. Uvědomujeme si, že to platí i u učitelů?

Ukažme paním učitelkám, že máme společný cíl a my knihovnice výhodu, že jsme celé dny mezi knihami. Čteme je, stále radíme a rovnáme, u čehož si je připomínáme, pomáháme dětem s jejich výběrem a ony se o nich při vracení rozpovídají, pracujeme s nimi při každodenních dopoledních lekcích, ve čtenářských klubech a při dalších pravidelných či jednorázových aktivitách. A rády si o nich budeme povídat i s vámi, milé paní učitelky!

[17]

[18]

Petra Schwarzová Žallmanová

Co doporučuje první dáma školních knihoven?

Po příjemné ukázkové předváděčce titulů jsme se pustili do výborného a výborně připraveného občerstvení. Usadili jsme se zpět do pohodlných křesílek a žezla se ujala Edita Vaníčková Makosová z [Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského v Praze](#) [19] s příspěvkem zaměřeným na čtenářské deníky. Přivezla si s sebou prezentaci, kterou má vytvořenou pro paní učitelky, a celou svou přednáškou směřovala k myšlence, která mě ze školství přivedla mezi knihovnice. Buď můžeme remcat, že učitelky dělají všechno špatně, nebo jim můžeme při lekci v knihovně ukázat, jak to jde lépe.

Co jsme se tedy naučili? Převyprávět děj v pěti větách! Největší boj ve čtenářských denících. Někteří pisatelé jsou strozí, že se nedozvíme téměř nic, a jiní přepisují i ty nejnepodstatnější detaily. A přitom se stačí držet struktury každého příběhu (expozice, kolize, krize, peripetie, konkluze) a obsah každé části textu vyjádřit jedním souvětím.

Nabídla nám otázky hodné zamyšlení a zprostředkování. Mohou žáci do čtenářských deníků psát knihy, které nedočetli? Může mít čtenářský deník formu rozhovoru mezi dětmi, které si z výběru zvolily stejnou knihu? Mohou v takto vzniklé skupince vytvořit jeden společný barevný okénkový zápis, v němž jeden zpracuje postavy, druhý ilustrace, třetí anotaci atd., a vyzdobit jím zdi třídy? A už jste si z listu papíru poskládali vlastní knihu, abyste si do ní zapsali vše důležité z knížky přečtené? Má místo i pro tajemství!

První dáma školních knihoven ráda vyzdvihuje důležitou funkci školních knihovnic a na setkání

klubka tomu nebylo jinak. Jsou to neformální naslouchačky. Při svých lekcích, při povídání během výběru a vracení knížek mohou detekovat těžkou životní situaci dítěte a zprostředkovat mu pomoc. Proto bychom je měli mít.

[20]

[21]
Edita Vaníčková Makosová

[22]

Pohled do sálu

Drsná pirátka vs. jemný Florentin Flowers

Po druhé svačince na nás nastoupila drsná pirátka a jemný Florentin Flowers. Nasmáli jsme se, až jsme se za břicha popadali. Mnozí odvážlivci doplňovali řady herců, napovídali jsme, byli jsme okradeni. Představení bylo vskutku interaktivní; nejvíc mě potěšilo, že vyznění dramatizace se lišilo od vyznění knihy. Polepšená pirátka se v závěru představení radostně hrnula do školy. Domluvte si návštěvu [Divadla Čučka](#) [11] i do své knihovny, spisovatel a knihovnice znají možnosti našich rozpočtů.

Autorem fotografií je Petr Krumpolc z Knihovny Nový Jičín.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-4/jak-teenagery-neodradit-od-cteni-aneb-ze>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-4/jak-teenagery-neodradit-od-cteni-aneb-ze>

[2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/tlamychova-marta>

[3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-4>

[4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/z-odbornych-organu>

- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/cteni>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/mladez>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/regiony/10-region-moravskoslezskeho-olomouckeho-kraje>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/odborne-sekce/klub-detskych-knihoven>
- [9] <https://www.knihovnanj.cz/>
- [10] <https://klubko-skip10-cz.webnode.cz/>
- [11] <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063473587037>
- [12] <https://www.nfneuron.cz/en/person/anezka-kuzmicova>
- [13] <https://www.facebook.com/opicimatka>
- [14] <https://www.facebook.com/opicimatka/posts/pfbid0EzPTz7fcXC9zpZXgbKBfX2e2phkp2Y8C9y1JcNKXE81xFd79zF3h5gTiBMotfVZHI>
- [15] <https://www.kdk.cz/knihovna>
- [16] <https://www.mlp.cz/cz/o-knihovne/sluzby/knihy/dejme-kniham-dalsi-sanci/vymeny-a-vyprodeje?KNIHOVNA=0>
- [17] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/1016/tlamychova1.jpg>
- [18] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/1016/tlamychova2.jpg>
- [19] <https://www.npmk.cz/>
- [20] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/1016/tlamychova4.jpg>
- [21] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/1016/tlamychova5.jpg>
- [22] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/1016/tlamychova3.jpg>